

Codi: 104715

Crèdits: 6

Caràcter: FORMACIÓ OBLIGATÒRIA

Matèria: TEORIA I LLENGUATGE

Curs: TERCER

Semestre: SEGON

Equip docent: Núria Gómez Gabriel, David G. Torres & Marc Ligos

Hores de dedicació: 150h

Hores lectives: 53h

Hores autònomes: 97h

DESCRIPCIÓ DE LA MATÈRIA

Aquesta matèria és de caràcter obligatori i de metodologia teòrico-contextual, és a dir, que parteix del context social i cultural contemporani per problematitzar i reflexionar sobre les arts i els dissenys del s. XXI. L'objectiu general de la matèria és conèixer, comprendre i posicionar-se enfront de les tendències contemporànies de les arts i els dissenys, des de la seva dimensió contextual, econòmica, institucional, discursiva, metodològica i genealògica. En les dues assignatures que componen la matèria, s'abordaran i analitzaran pràctiques i tendències contemporànies en el camp de les arts i els dissenys; s'aprofundirà en els espais comuns a partir de la seva articulació, entrecreuament i transferència amb altres camps de saber i pràctica, així com en la seva dimensió conceptual i discursiva (teòrico-pràctica) amb perspectiva sincrònica i diacrònica; es reforçarà la disposició investigadora autònoma dels/les estudiants a partir de la seva pròpia exploració de casos d'estudi i referents, de la mateixa manera que de la seva capacitat per seleccionar, descartar, destriar, reconèixer-se i distingir-se.

Assignatures de la matèria:

TENDÈNCIES CONTEMPORÀNIES EN ARTS I DISSENY 1

TENDÈNCIES CONTEMPORÀNIES EN ARTS I DISSENY 2

TENDÈNCIES CONTEMPORÀNIES EN ARTS I DISSENY 2.

Aquesta assignatura pretén donar una visió general i aprofundida de les principals tendències que articulen l'art, la creació audiovisual, l'artesania i el disseny en totes les seves vessants en l'actualitat. A més de tractar casos particulars d'artistes i dissenyadors, també es treballaran els corrents de pensament més importants, així com el context social econòmic i polític, amb la voluntat de configurar un corpus de pensament del moment que ens permeti comprendre el per què de la deriva de la creació contemporània.

L'assignatura incidirà en el desenvolupament d'eines metodològiques (Analitzar, Relacionar, Sintetitzar Referenciar/Contextualitzar, posicionar-se) que permetin comprendre la diversitat i la complexitat de les pràctiques creatives en la contemporaneïtat.

OBJECTIUS

Des del punt de vista de la configuració de l'estudiant, els objectius en competències actitudinals, metodològiques i instrumentals són: propiciar una actitud activa, curiosa i crítica envers el món i el context que envolta l'estudiant, i saber relacionar les diferents manifestacions culturals amb el present i el passat; enfortir la capacitat de treball, l'autonomia i posicionament propi de l'estudiant en el procés d'aprenentatge. És a dir, treballar amb un estudiant que sap qüestionar la realitat que li ve donada i que construeix el seu univers propi d'interessos; l'adquisició d'eines per a la recerca autònoma, l'anàlisi i la crítica, per al desenvolupament de presentacions escrites i orals amb rigor acadèmic; potenciar la capacitat de l'alumne per analitzar críticament la recerca sobre artistes, dissenyadors, llibres i documents. Per acabar, ser conscient que el present és múltiple i ve condicionat per les realitats socioeconòmiques, polítiques i històriques

Pel que fa a objectius específics del contingut de l'assignatura, són aquests: Coneixement del context de l'art i del disseny contemporani identificant les principals tendències i creadors a través de la relació amb els seus precedents; Coneixement de la configuració de l'actual sistema de les arts, els dissenys i l'audiovisual contemporani identificant els seus agents, canals de producció i els processos socials, polítics i culturals que els generen; Fomentar la capacitat de relacionar diferents paradigmes de la producció contemporània des d'una mirada transhistòrica; Capacitat de posar en relació tendències artístiques diferents educant la capacitat estètica d'anàlisi i comprensió de les imatges; Capacitat de posar en context artistes, dissenyadors i tendències; Coneixement del context cultural, del disseny i artístic actual de Barcelona en relació amb el context global.

COMPETÈNCIES

E01. Analitzar críticament, en el treball propi, les dimensions històriques i genealògiques d'objectes, fenòmens i processos en context, i entendre-ho com a factor clau per traçar línies de futur.

E02. Analitzar i relacionar teories, conceptes i sabers de les diverses àrees de coneixement (socials, científiques, de les arts i dels dissenys).

E04. Analitzar el context sociocultural contemporani, en permanent transformació, i implicar-se en ell des del treball propi en el camp de les arts i/o els dissenys.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

- T01. Escoltar activament valorant les aportacions alienes per a la construcció dels propis posicionaments.
- T02. Tractar la informació de forma responsable, compromesa i honesta.
- T03. Gestionar eficientment el temps i els recursos.
- T04. Exercir el posicionament personal i les capacitats crítiques i autocrítiques en processos de transformació del context.
- T05. Comunicar i expressar-se eficaçment, tenint en compte el destinatari i el mitjà.
- T06. Treballar de forma col·laborativa, multidisciplinària i transdisciplinària.

RESULTATS D'APRENTATGE

RA1 (E01.9). Confrontar el treball propi amb les tendències contemporànies: saber situar-se en el context i detectar genealògicament le(s) línie(s) en le(s) que s'insereix el treball propi.

RA2 (E01.10). Demostrar autonomia en el procés de recerca i construcció d'un arxiu propi de referents, casos d'estudi, etc.

RA3 (E02.35). Emprar publicacions i fòrums específics per a la reflexió i discussió entorn de les arts i els dissenys.

RA4 (E02.36). Generar informació nova a partir de l'entrevista i la conversa amb altres agents.

RA5 (E04.21). Posicionar-se enfront de les lògiques institucionals i econòmiques de l'escena contemporània de les arts i els dissenys.

RA6 (E04.22). Investigar de forma autònoma a l'entorn de discursos, pràctiques i recursos de l'escena contemporània de les arts i els dissenys.

RA7 (E04.23) Emprar diferents recursos i centres de documentació i recerca.

RESULTATS D'APRENTATGE TRANSVERSALS

- T01.1. Construir posicionament i criteri propis tant a partir del seu treball com a partir del diàleg amb altres propostes o agents.
- T01.2. Reconèixer les qualitats del treball dels altres com a font d'aprenentatge.
- T02.1. Reconèixer l'ús, límits i diferents aplicacions de dades i documents.
- T03.1. Organitzar i gestionar de forma autònoma els temps en els processos d'aprenentatge i en el seu itinerari formatiu en el grau.
- T03.2. Gestionar de forma eficient els recursos que estan implicats en els processos d'aprenentatge, tant els que li han estat facilitats com els que de forma autònoma adquireix.
- T04.1. Revisar el seu procés de treball a partir de criteris tant pedagògics com d'originalitat.
- T05.1. Organitzar les idees i transmetre-les amb eficiència i creativitat.
- T05.2. Triar el mitjà adequat a cada situació comunicativa.
- T06.1. Distribuir els rols en un entorn col·lectiu de treball derivat d'un projecte segons habilitats i disciplines implicades.
- T06.2. Treballar de forma horitzontal i creuada en entorns col·laboratius com a font de desenvolupament personal i grupal.

CONTINGUTS

L'assignatura s'organitza a través de 3 blocs principals:

Seminari 1/ Disseny: cap a una nova realitat "trans"

Aquest bloc, organitzat a través de quatre capsules teòriques, té com a principal objectiu endinsar a l'alumne en el panorama del disseny contemporani i veure com la idea primigenia del mot o concepte s'expandeix i traspasa els límits d'allò preconcebut i institucionalitzat. En elles es veurà:

- **DISSENY EXPANDIT:** La revisió de les definicions clàssiques i tradicionals del concepte disseny ha permès una nova lectura de la disciplina al mateix temps que ha generat un nou mapa d'aproximacions transversals i expandida del disseny.
- **LA INDISCIPLINA:** L'aparició de noves "disciplines" i professions que amplien i travessen les tradicionals i configuren nous territoris híbrids o especialitzats de nova creació.
- **DEL PROBLEM SOLVING AL ASKING PROBLEMS:** La confirmació de tot un nou catàleg de temes, preocupacions, problemes i dubtes, molt més enllà del *problem solving*, amb els que els dissenyadors, artesans, artistes i creatius actuals treballen.
- **LA INDÚSTRIA DE LA LEGITIMACIÓ:** El sorgiment de tot un nou sistema institucionalitzat (mitjans de comunicació, teòrics, museus, fires, esdeveniments i universitats) que legitima els nous discursos de la disciplina i en generen pensament.

Resultats d'aprenentatge: RA1, RA2, RA3, RA5, RA6 i RA7

Seminari 2/ Narrativa Visual: Iconografies del poder i la seva apropiació per part de l'esfera pública.

Aquest bloc agrupa les tendències visuals contemporànies a partir de 4 eixos temàtics fruit dels efectes de la globalització i els sistemes de producció 24/7. Els seminaris es desplegaran en una combinació d'estudis iconològics i de narratologia. La metodologia que seguirem a l'aula serà la del motiu visual i l'anàlisi comparat de casos a-través-de-les-disciplines. Els eixos temàtics que es desenvoluparan en aquest bloc són:

- **CULTURA DEL REMIX: POSTMODERNISME I LA GRAN BASE DE DADES** Si per a Lyotard el postmodernisme és la mort del gran relat únic a favor de les petites narratives fragmentades, el crític Hiroki Azuma proposa la idea de la gran base de dades, on poder trobar infinitat de combinacions a la nostra disposició per suplantar aquest gran relat i abandonar la noció del descobriment o d'originalitat per abraçar la idea del remix infinit.
- **PORNOGRAFIA EMOCIONAL II: ECONOMIA DELS AFECTES** Una mirada iconogràfica sobre la "dictadura del plaer" i els nous feixismes on es posa en relació la noció d'usuari i els valors ètics propis del consumisme neoliberal. Alguns dels imperatius en la narrativa de l'auto-representació contemporània són establerts a partir de claus com el fet de tenir èxit, portar una vida satisfactoria, ser *entrepreneurs*, "ser un mateix"... A través de la repetició de patrons i els seus motius visuals, podem identificar una sèrie de comportaments que poden ser alhora llegits des de la teoria dels afectes i els estudis culturals.
- **LIVING IN THE FAKE: LA PERFORMANCE DE L'AUTENTICITAT** A començaments del noranta a Europa va aparèixer una nova tendència que s'aparta de la tradició teatral i cinematogràfica de contractar persones que actuen en nom del director en un altre aspecte fonamental: els artistes contracten persones perquè representin la seva pròpia identitat, la base de la qual pot ser el gènere, la classe, l'ètnia, l'edat, una discapacitat o (això és més rar) una professió. En paral·lel, les noves subcultures digitals habiten en les Zones Temporalment Autònomes d'Internet mitjançant una representació múltiple, fragmentada i parateatral de la seva identitat.
- **(/mi:m/ MEEM) IS THE NEW POLITIC: POSTHUMOR Y NARRATOLOGIA SUBVERSIVA** La cultura *meme* es basa en la noció de difusió cultural i apropiació de l'imaginari social-visual. El seu sentit polític esdevé en la creació de narratives subversives en quatre claus: pre-ironia, ironia, post-ironia, meta-ironia.

Resultats d'aprenentatge: RA1, RA2, RA3, RA5, RA6 i RA7

Seminari 3/ Art: trencament i nou academicisme.

Aquest bloc desenvoluparà el relat de com a partir dels 90, amb l'expansió de la globalització, s'estableix un paradigma en el sistema de les arts que encara és vigent i que es caracteritza per:

- El trencament de la capitalitat artística única que implica el desenvolupament de la xarxa de museus i centres d'art contemporanis, la multiplicació de biennals i esdeveniments artístics (amb la consolidació del comissari) i l'assentament d'un sistema mercantil de l'art poderós; és a dir, el desenvolupament institucional de l'art.
- L'aparició de noves generacions d'artistes que incorporen mitjans com el vídeo, la foto, el cine o la performance i recuperen les estratègies de l'art conceptual.

Així es tractaran algunes conseqüències que se'n desprenen com la nostàlgia de les avantguardes, la cultura de projecte a les arts, la connivència de la cultura amb el desenvolupament del capitalisme tardà i la crítica al nou academicisme.

Però també el bloc analitzarà com en els darrers anys aquest sistema comença a estar desbordat per altres pràctiques que cerquen la possibilitat de desenvolupar projectes en els marges (entre la literatura, el teatre, la performance, l'art...), que fan servir l'apropiacionisme com a estratègia creativa i que recerquen l'experiència.

Resultats d'aprenentatge: RA1, RA2, RA3, RA5, RA6 i RA7

METODOLOGIA

Aquesta assignatura s'estructura en format seminari. Es dividirà l'alumnat en tres grups iguals i cada un dels professors impartirà el seminari durant 4 setmanes a cada un dels grups. Un cop acabades les 4 sessions, els professors rotaran al següent grup. La tipologia d'activitat seran les següents:

Activitats dirigides (30%): Sessions per percebre, comprendre, pensar i comunicar. Es potenciarà el debat a partir de referents teòrics i plantejament aportats tant pels professors com pels alumnes.

Activitats supervisades (5%): Seguiment i desenvolupament de les propostes a classe, es valorarà la participació i la col·laboració. Els treballs es portaran a terme de manera personal i/o en grup, i es desenvoluparan a la classe. Es realitzarà un seguiment directe dels processos de treball per tal de conèixer el nivell assolit per l'alumnat i poder incidir en aquells que tinguin més dificultats.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Activitats autònomes (60%): Activitat individual complementària al treball de l'aula. Es valorarà la capacitat de relacionar, de recerca, d'anàlisi i de posicionament. L'alumnat realitzarà els treballs encarregats amb els recursos proposats i aquells que ells mateixos trobin: Recerca i recopilació d'informació, reflexió, anàlisi, etc. Així mateix realitzarà un treball-síntesi de tot el procés.

Activitats d'avaluació (5%): Avaluació individual o en grup del resultat general o parcials de l'assignatura. Entrevistes individuals o reflexions en grup del resultat general en les diferents fases d'aquesta.

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 150h

Hores activitats dirigides: 45h (30%)

Hores activitats supervisades: 7,5h (5%)

Hores aprenentatge autònom: 90h (60%)

Hores activitats d'avaluació: 7,5h (5%)

Activitat dirigida:

Presentació i discussió de continguts teòrics, referències i casos d'estudi i/o visites i/o presentacions d'experts.

Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva i/o exposició de continguts pràctics i debat.

Descripció: Cada un dels tres professors estarà 4 setmanes amb cada un dels 3 grups. Al llarg de les tres hores. Serà en aquestes sessions on, en format de classe magistral, visionat de referents, audiovisuals o treball de textos s'exposaran els temes proposats.

Resultats d'aprenentatge: RA1, RA2, RA3, RA5, RA6

Activitat supervisada:

Seguiment supervisat pel professor. Discussió y posada en comú de continguts. Realització d'exercicis a l'aula o taller.

Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de formalització del treball propi de l'alumne. Seguiment i tutorització dels processos metodològics i dels resultats parcials del treball propi de l'alumne. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.

Descripció: Tenint en compte el format reduït de l'assignatura, els treballs no es duràn a terme dins l'aula llevat en aquells casos que es requereixi o en la resolució de dubtes puntuals.

Resultats d'aprenentatge: RA1, RA2, RA3, RA5, RA6 i RA7

Activitat autònoma:

Recerca de documentació: fonts primàries, bibliografia, casos d'estudi i referents. Lectura de textos. Treball pràctic autònom.

Metodologia d'aprenentatge: Tractament de la informació, i/o lectura comprensiva de textos, i/o lectura comprensiva d'elements formals y matèrics.

Descripció: L'alumnat realitzarà els treballs encarregats amb els recursos proposats i aquells que ells mateixos trobin: Recerca i recopilació d'informació, reflexió, anàlisi, etc.

Resultats d'aprenentatge: RA1, RA2, RA3, RA4, RA5, RA6 i RA7

Activitat d'avaluació

Presentacions dels exercicis dels resultats parcials i/o finals.

Metodologia d'aprenentatge: Comentari i revisió, individual o en grup, d'exercicis y resultats parcials o finals.

Descripció: Entrevistes individuals o reflexions en grup del resultat general en les diferents fases d'aquesta.

Resultats d'aprenentatge: RA1

SISTEMA D'AVALUACIÓ

La nota final de l'assignatura serà la ½ ponderada dels 4 treballs, tenint també en consideració l'evolució en l'aprenentatge de l'estudiant. El contingut de cada treball s'especificarà a l'enunciat corresponent.

SISTEMA D'AVALUACIÓ COMÚ A LA MATÈRIA

Avaluació continua a través del seguiment del procés d'aprenentatge. (30%)

Avaluació continua de l'exposició i/o realització d'exercicis i treballs. (50%)

Avaluació puntual a través de seminaris, debats, visites i/o altres activitats col·lectives. (20%)

ACTIVITATS D'AVUACIÓ I CRITERIS D'AVUACIÓ PARCIALS

Treball Seminari 1/ Comentari de text d'un text.

Capacitat analítica d'un text (10%)

Recerca de referents i selecció de material. (30%)

Capacitat de síntesi (què dir) (40%)

Comunicació escrita (com dir-ho) (20%)

Resultats d'aprenentatge: RA1, RA2, RA3, RA5, RA6 i RA7

Treball Seminari 2/ Realització d'una peça de video de 5 minuts en grup sobre un dels eixos temàtics del bloc.

Identificació del cas d'estudi (20%)

Recerca, anàlisi i criteri del material. (20%)

Organització de la informació i guió crític (20%)

Posada en escena del material de treball. (20%)

Muntatge de video - escriptura (20%)

Resultats d'aprenentatge: RA1, RA2, RA3, RA5, RA6 i RA7

Treball Seminari 3/ Presentació oral en grup sobre un dels eixos temàtics del bloc.

Identificació del cas d'estudi (25%)

Recerca, anàlisi i criteri del material. (25%)

Organització de la informació i guió de la comunicació (25%)

Comunicació oral (25%)

Resultats d'aprenentatge: RA1, RA2, RA3, RA5, RA6 i RA7.

Al final de l'assignatura l'alumne entregarà un Treball de Síntesi on es posaran en relació els continguts dels tres blocs.

BIBLIOGRAFIA

ANTONELLI, Paola. Talk to me. Design and the Communication between people and objects. New York: MoMA, catàleg exposició 2011.

BOGOST, Ian. Persuasive Games: The Expressive Power of Videogames. Cambridge: MIT Press, 2003.

BOURRIAUD, Nicolas. Estètica relacional. Buenos Aires: Adriana Hidalgo, 2006

BOURRIAUD, Nicolas. Post producció. Buenos Aires: Adriana Hidalgo, 2004

BROWN, Tim. Change by design. Harper Collins, 2009

CHARNY, Daniel. The Power of making. V&A Publishing, 2011

CRARY, Jonathan. 24/7 Late Capitalism and the Ends of Sleep. Londres: Verso Books, 2013.

LUTTICKEN, Sven. El arte de robar. Madrid: Akal, 2002

DANTO, Arthur. Después del fin del arte. Barcelona: . Paidós, 1999.

DAUTREY, Jehanne & QUINZ, Emanuele. Strange Design. Forcalqueiret: It Editions, 2015

DE VICENTE, José Luis & MORTON, Timothy. Después de la fi del món. Barcelona: CCCB, 2017

DERY, Mark. Culture Jamming: Hacking, Slashing, and Sniping in the Empire of Signs. Open Media pamphlet, 1993.

DICKIE, George. El círculo del arte. Barcelona: Paidós, 2005.

DIDI-HUBERMAN, Georges. Lo que vemos, lo que nos mira. Buenos Aires: Manantial, 1997. POLANCO, A. F. Pensar la imagen. Pensar con las imágenes. Madrid: Delirio, 2014.

DONALD, Norman. El diseño de los objetos del futuro (la interacción entre el hombre y la máquina). Ed. Paidós, 2010

DUNNE, Anthony . Hertzian tales: electronic products, aesthetic experience and critical design, 2005

DUNNE, Anthony. & RABY, Fiona. Speculative Everything. Design, Fiction and Social Dreaming. London: The MIT Press, 2013

GREGG, Melissa. The Affect Theory Reader. Duke University Press, 2009

GROYS, Boris. La Topología Del Arte Contemporáneo. lapizynube.blogspot.com

GROYS, Boris. Volverse público. Las transformaciones del arte en el ágora contemporánea. Caja Negra Editora, 2014

GUASCH, Anna Maria. El Arte Último Del Siglo XX. Del Posminimalismo a Lo Multicultural. Madrid: Alianza, 2000.

JAUJA, María Virginia (ed.). El cristal se venga: textos, artículos e iluminaciones de José Luis Brea. Ciudad de Mexico: RM + Fundación Jumex Arte Contemporáneo, 2016

JULIER, Guy. La cultura del diseño. Barcelona: Gustavo Gili, 2010

MANZINI, Ezio. Cuando todos diseñan. Madrid: Experimenta Theoria, 2015

MARCUS, Greil. Rastros de carmín. Una historia secreta del siglo XX. Anagrama, 2006

NORMAN, Donald. The Design of Everyday Things. London: The MIT Press, 1998

PARSONS, Tom. Thinking Objects: Contemporary approaches to product design. Lausanne: AVA Books, 2009.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

PEIST, Núria. El éxito en el arte moderno. Abada Editores, 2012

PRESS, Mike & COOPER, Rachel. El diseño como experiencia. El papel del diseño y los diseñadores en el siglo XXI. Colección GG Diseño, 2009

RAMIREZ, J.A.. Ecosistema y explosión de las artes, Barcelona, Anagrama, 1994.

RAWSTHORN, Alice. Hello World, where design meets life. London: Hamish Hamilton, 2013.

STEYERL, H. Los condenados de la pantalla. Buenos Aires: Caja Negra, 2014.

VIDAL OLIVERAS, Jaume: Galerisme a Barcelona 1877-2012. Descubrir, defensar, difondre l'art. Barcelona: Ajuntament de Barcelona/Art Barcelona, 2012

PROGRAMACIÓ

L'assignatura s'articula en 3 blocs o seminaris dividits en 3 grups de tal forma que:

Sessions 1, 2, 3 i 4:

Grup1: seminari 1

Grup 2: seminari 2

Grup 3: seminari 3

Sessió 5: Tutories i conferència en torn a les noves tendències per un convidat

Sessions 6, 7, 8 i 9:

Grup1: seminari 3

Grup 2: seminari 1

Grup 3: seminari 2

Sessió 10: Tutories i conferència en torn a les noves tendències per un convidat.

Sessions 11, 12, 13 i 14:

Grup1: seminari 2

Grup 2: seminari 3

Grup 3: seminari 1

Sessió 15: Tutories i correccions de cada seminari i tutories de treball final de cada grup

Sessió 16

FINAL: Lliurament final, presentacions,...

Sessió 17

JUNTA D'AVALUACIÓ DOCENT PER CURSOS (no lectiu)

Sessió 18

SESSIÓ DE TANCAMENT: Tancament de l'assignatura mitjançant entrevistes individuals.